השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פט.

מסורת הש"ס

מכדי כל מילי איתנהו בחסימה. כלומר על כרחך שור לאו דוקא וכל שאר בהמות איתנהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משבת כפ' שור שגנב את הפרה (כ"ק דף נד:) דגבי שבת כתיב וכל בהמתך[ה] וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא ליכתוב לא תדוש בחסימה: לאקושי תוסס לנחסם. אדם לשור ושור לאדם לענין אכילת פועלין: בשעת גמר מלאכה. זו היא שעת גמרו: המחכך. מיני תרילי תלב: שבשעת גמר מלאכה. [ו] ועכשיו הוא גומר מלאכתו ומתנתיק לאחר גמר מלאכה קאמר דאין אוכלין כגון נתפרסו עיגולין: המנכש. קא ס"ד שעוקר מביניהן שאינן יפות: דקא משליף קטיני. יש בבצלים שמתרסקין ולא יהו גפים לעולם וקורין לאותן בלע"ז ליב"ש ועוקרין אותן מבין הגדולים להרמיב מקום ולהתפשט דאיכא השתא נתינה לבליו של בעל הבית ולא ממעטו מאל כליך לא תתן וממעטו להו מדיש דלאו שעת גמר מלאכה הוא דעיקר פעולה משום תקון גדולין הוא שהם מתוברין ועומדין: הכורל בתמרים וכגרוגרות. שמדוקות זו בזו ומבדילן בגריפה: בקוחלני. תמרים רעים שאין מתבשלין בגילן ומכניסן לקיום בכלי של כפות תמרים ושמן מותלות ומתחממות ומתבשלות וקודם שנתבשלו קאמר דהכורל מהן פועל אוכל בהן ולא בגמרה מלאכתן למעשר: הלש. משמתן המים וגילגל נתחייב בחלה ועדיין צריכה לנוס ולשוף ולנעוט הרבה: והמקטף. עורך ועוח פניה[ו]: ופיפוק ליה משום מעשר. והלא בגמרה מלאכתו למעשר ועוחיה והרקדה דמקמי ליפה נמי לא אמיל: נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר. (כפ"ק דקדושין) [ספרי פ' שלח] דכתיב בבואכם אל הארץ[ז] שיהא הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שנאמר בהן כי תבואו וכאן נאמר בבואכם משנכנסו לארץ נתחייבו בחלה אבל במעשר לא נתחייבו אלא לאחר ירושה וישיבה [ח]דכתיב עשר תעשר[ט] וכתיב בתריה במקום אשר יבחר עד שבבחרה שילה לא נתחייבו והיינו לאחר כיבוש וחילוק דכתיב ביהושע[י] וכל ימי כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל יי"ד שנים כדאמר [בזבחים] (דף קיח:): מידי חיוב מעשר קא גרים. לפלוג את הפועלין מדין אכילה: גמר מלאכה קא גרים. כדליף מדיש לא שבא בזמן מעשר ול"ש בלא זמן מעשר דמעשר גבי אכילת פועל לא כתיב: אמר רבינא כרוך ותני. הכי מרתי מתניתא דלעיל לא מיתנגהו [כ]לחודא למיתני בקמייתא מה דיש מיוחד דבר שלא בגמרה מלאכתו למעשר דא"כ שמע מינה הא בגמרה למעשר לא אכיל וקשיא בתרייתא אלא כרוך ותני חדא מה דיש מיוחד שלא בגמרה מלאכתו למעשר ולחלה שהן דברים הבהוגין בו אף כל שלא בגמרה מלאכתו לדבר הבהוג בו אם למעשר לחודיה למעשר אם בחלה לחלה יצא הבודל בתמרים דבגמר למעשר ואין בהם דבר מאוחר ממנו ולא הלש שבגמרה מלאכתו למאוחר שבו: מאי שיבבהב כאור. את המלילות והאור ממתק טעמו וכן הענבים: מאכשורי

מכדי [א]כל מילי איתנהו בחסימה דילפינן [ב]שור שור משבת א"כ לכתוב רחמנא לא תדוש בחסימה [ג]שור דכתב רחמנא למה לי לאקושי חוסם לנחסם ונחסם לחוסם מה חוסם אוכל במחובר אף נחסם אוכל במחובר ומה נחסם אוכל בתלוש אף חוסם אוכל בתלוש ת"ר [ד]דיש מה דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע [ה](ובשעת גמר מלאכה) ופועל אוכל בו אף כל שגידולי קרקע פועל אוכל בו [ו]יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו למה לי [ז]מבי תבא בכרם רעך נפקא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב קמה לרבות כל בעלי קמה לרבות גמי מידי דלאו גדולי קרקע גינהו קמ"ל תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שבשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו [ח]יצא המנכש בשומים ובבצלים הואיל ואין גמר מלאכה אין פועל אוכל בהם למה לי [ט]מואל כליך לא תתן נפקא לא צריכא [י]אע"ג דקא משליף קטיני מביני אלימי תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא בגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו אף [כ]כל שלא בגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו [ל]יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות הואיל ובגמרה מלאכתו למעשר אין פועל אוכל בו והתניא הבודל בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו אמר רב פפא [מ]כי תניא ההיא בתוחלני תניא אידך דיש מה דיש מיוחד דבר שלא בגמרה מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו אף [נ]כל דבר שלא בגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו יצא [ס]הלש והמקטף והאופה שבגמרה מלאכתו לחלה דאין פועל אוכל בו והלא בגמרה מלאכתו למעשר לא קשיא בחוצה לארץ עסקינן דליכא מעשר אי הכי חלה נמי ליכא אלא לעולם בארץ ולא קשיא בשבע שביבשו ובשבע שחילקו [ע]דאמר מר שבע שביבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו [פ]במעשר מידי מעשר קא גרים גמר מלאכה קא גרים אלא אמר רבינא [צ]כרוך ותני דיש מה דיש מיוחד דבר שלא בגמרה מלאכתו למעשר ולחלה ופועל אוכל בו אף כל שלא בגמרה מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו איבעיא להו פועל מהו שיהבהב באור ויאכל מי הוי כענבים ודבר אחר או לא תא שמע [ק]רשאי בעה"ב להשקות פועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה [ר]רשאין פועלין לטבל פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה לאכשורי

גידולי קרקע יצא החולב בו'. כרים בכל מערכין (עירובין דף מז:) משיב בעלי חיים גידולי קרקע דדרים ונתתה הכסף בבקר ובצאן מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע התם קרי להו גידולי קרקע לפי שניזונין מן הקרקע אבל הכא מפיק שפיר חולב ומגבן דלא הוי בכלל דים שהוא גדול ונומה מן הקרקע:

ס"ד אמינא הואיל וכתיב קמה קמה שתי פעמים. ותימה הא איצטריך חד לרבות כל בעלי קמה וחד לרבות אדם בתלוש וי"ל דה"ק סד"א דלא גדרוש חד מהנך דרשות דלעיל אבל גדרוש לרבות חולב דמסתבר טפי למדרש הכי ולספרים דגרסי הואיל וכתיב קמה לרבות כל בעלי קמה גרבה נמי הא ח"ש טפי דמכל בעלי קמה משמע שפיר בעלי חיים שהם בעלי קומה ותימה אכתי גרבה מקמה דבר שאין גידולו מן האדמה כגון חולב וכי תימא דיש דכתב רחמנא ל"ל איצטריך לרבות תלוש דאי לא כתיב דיש אלא לא תחסום שור במלאכה הוה מוקמינא ליה דוקא בחמור דומיא דפועל דה"נ פרין ל"ל דיש להוציא חולב מכי תבא נפקא [ב]דוקא בחמור אלמא אית לן לאוקמי שור דומיא דאדם ועוד דאיצטריך דיש לכמה דרשות דבסמוך: [ג]יצא המנכש בבצלים. גרלה דאי לאו ואל כליך לא תתן לא הוה דרשינן מדיש אלא מה דיש מיוחד שלא בגמרה מלאכתו למעשר אבל בשעת גמר מלאכתו אין לריך לקרקע לא הוה דרשינן ליה אבל השתא דכתב ואל כליך למדרש בשעת גמר מלאכה דרשינן גמי מדיש להני: יצא הלש המקטף והאופה. תימה לר"י דבשלמא אופה איצטריך למיתני אע"ג דתנא לא משום דמשכחת דחייב בחלה אפילו לא לא ע"י אפייה דאמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף נ:. ע"ש) הדובשני והאיסקריטין כו' אפאן באילפס פטורין בתנור מיבין אלא מקטף אמאי תני לה וכי יש מקטף בלא ליפה: אי הכי חלה נמי לא. דחלה בחולה לאדם לא הוה אלא מדרבנן דדמוכח בפ' עד כמה (נכורות דף מ.): מידי מעשר קגרים גמר בו'. דכיון דאם היו מיבין במעשר הוה משיב גמר מלאכה למעשר אחר המילות והיינו הולכים בתר אותה גמר מלאכה כי אין מיבין גמי לא הוי פחות ויגיל בתרה ואמאי אזלינן בתר חלה: אמר רבינא כרוך ותני. דהשתא דקתני בחדא למעשר ולחלה מוכח שפיר דלא נקט למעשר אלא לאפוקי היכא דלא שייך חלה כגון בודל בתמרים אבל היכא דשייך חלה לא משיב [ד] אלא שבגמרה מלאכתה לחלה אבל כי הוה בחדא בריתא למעשר לחוד הוה משמע דבכ"מ אזלינן בתר [ה]גמר מלאכה למעשר: והבודל בתמרים. אע"פ דליכא מעשר אלא מדרבנן משיבא גמר מלאכתן למעשר כיון דאי הוה בהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמר מלאכתו למעשר: פועל מהו שיהבהב. פי' בקונטרס שאור ממתקו וכעי אם שרי להבהב ולמתוק שע"י כן יאכל יותר אי הוה כענבים ודבר אחר או לא תא שמע דמאי דמסיק [ו] הכא דלא יפפות בחלה הוה משום מעשר הא לאו הכי שרי לספות בחלה א"כ כ"ש דשרי להבהב דספיתא בחלה דמיא לטפי

קאמר בסמוך מפריך ע"ג אלא מאי מתוקי פירא איכא היכא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא א"כ למה מפריך ועוד למאי דמסיק [ו] הכא דלא יפפות בחלה הוה משום מעשר הא לאו הכי שרי לספות בחלה א"כ כ"ש דשרי להבהב דספיתא בחלה דמיא

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ג מהל' שמירות הל' כ טוש"ע מ"מ סי' שלח סע' כ]:
לא ב ג ד ה מיי' פ"ג מהל' שמירות הל' ד ועיין בהשגות ובמגיד משנה שם עשין לא טוש"ע מ"מ סי' שלו סעיף כ:
לב ו ז מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ג:
לג ח טוש"ע שם סעיף ד:
לד ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
לה י מיי' שם הל' ה טוש"ע שם:
לו כ מיי' שם שמג שם טוש"ע שם:
לז ל מ מיי' שם פ"ג הלכה ו טוש"ע שם סעיף טו:

תורה אור השלם

ו לא תַחְסֹם שור בְּדִישו: דברים כה ד
2 כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבֵעַךָ וְאֶל כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן: דברים כג כה

לעזוי רש"י

ציב"ש [ציבור"ט].
בצלצלים בצלים קטנים.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבשעת וכו' דעכשיו: (ב) תוס' ד"ה אמר וכו' לא תניא גמר אלא כשגמרה כל"ל והל"ל עם ד"ה והבודל: (ג) ר"ה פועל וכו' ועוד למאי דמסיק רבא דלא יפפות:

מוסף רש"י

יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע. דגבי דגידולי האדמה איקרי (בכתובות) על שם שהאדם מגדלמן במדשה ופרנסה, אבל גידולים מן האדמה לאו אקרי אלא דבר הנומח מן הקרקע ולא בכתובות (מוכה יא.). שבע שביבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה. דכתיב בחלה (במדבר טו) בבאכם אל הארץ, והכי נמי (נדה מז.) אתיא בספרי ר' ישמעאל אומר שיבה הכתוב כיאה זו מכל ביאות שבתורה, שבבואו נאמר כי תבואו כי יביאך ומאן בבואכם, ללמדך שכיון שנכנסו לה נתחייבו (כתובות כה.). ולא נתחייבו במעשר. דכתיב כתיב (דברים יד) תבואת זרעך, עד שיגיע כל אחד ואחד לת שלו (נדה מז.) לו: דכתיב דבבר תבואת זרעך המיוחדת לך, ועוד שהרי תלה הכתוב המעשר בתבואה שבשדה, דכתיב (דברים כו) בשנה השלישית שנת המעשר, ומיעוטא לא מצו אלא משבבאו וחילקו, כדאמרינן בפרק עולה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com